

Belöningen eller årets slut : legend

59 C Br. 1862

National Library
of Sweden

Roman.

Sw.

(Rik)

1862

BELÖNINGEN

ELLER

ÅRETS SLUT.

LEGEND.

(Pris: 17 öre.)

Wimmerby, tryckt hos M. Thörneqvist 1862.

Nyårsaftonen hade inträdt med en utomordentlig köld. Himmelen hvälfde sig svart, men stjenbeprydd öfver det hvita vinterlandskapet, och snön tyngde i tjocka och fasta massor på de mörka granarne i den närbelägna skogen samt öfver det låga taket på en liten hydda, hvars enda fönster deraf nästan helt och hållet betäcktes. Genom dettas små, isblommiga rutor lyste ett matt eldsken ut i vinternatten, och derinne i hyddan satt en fattig enka med sina små barn omkring en liten brasa, hvilken stundom högt uppflammade, men hvarje gång snart åter tycktes vilja slockna, allt efter som den underhölls med de torra qvistar, som barnen på förmiddagen hade hopsamlat i skogen. Några trästycken från de stora vedstaplarna derute på gården tordes de icke taga, ty det hade den hårdhertade ägaren af herregården deruppe på backen strängeligen förbjudit dem, oaktadt han ägde hela den stora, herrliga skogen med alla dess mång tusend träd. De små intogos af en liffig fröjd och jublade högt för hvarje gång, som brasan nppflammade och hvarje gång det sprakade i de torra granqvistarna. Men detta oskyldiga jubel var också deras enda nyårsglädje, liksom den äfven varit deras enda jul-

fröj
sku
någ
julh
På
skäl
allt
lag
den
fråg
få
gri
att
så
un
sys
kär
någ
oss
öfv
De
haf
dju
nen
stä
tad
gar
hor
det

fröjd; ty den torftiga stugan hade väl blifvit renskurad till helgdagsaftonen, men hyste eljest icke något spår af de sköna och nyttiga saker, som julhögtiden plägar medföra till unga och gamla. På hyllan i det lilla skåpet fanns intet, utom en skål mjölk och något hafremjöl, hvaraf familjens alltid lika torftiga middags- och aftonmåltid tillagades. Modren hade nyss satt en gryta på elden, då ett af hennes barn, en gosse om 7 år, frågade henne, om de icke heller i afton skulle få någon julgåfva. Den lille Hans, herregårdens grindvaktare — sade gossen — har berättat mig, att herrskapet deruppe i dag låter baka och steka så många goda och rara saker till nyårsaftonen och undrar jag dertör, om aldrig jag, min moder och syskon skola få se något sådant. — Ack, mina kära barn, sade modren, jag har icke heller i qväll något annat att gifva er, än hafregröt, men låtom oss tacka Gud, så länge vi hafva den och tak öfver hufvudet, samt något att värma oss vid! Det finnes fattigare människor än vi, som icke hafva det. Och den stackars qvinnan suckade djupt, ty hon tänkte på, att hon, till följe af mannens död, blifvit uppsagd från stugan till obestämmd tid, samt att hon, då en ny familj ditflyttade, skulle med sina fyra små barn och sin gamla sängliggande svärmoder, hvars enda stöd hon var, sannolikt blifva utan tak öfver hufvudet. Ja, men, goda mamma — började nu med

gråtfärdig stämma hennes äldsta barn, en liten nioårig flicka, som skötte den yngsta gossen — goda mamma, minnes du icke, att då vi på julaftonen icke fingo några julgåfvor, så sade du, att om vi under julveckan vore riktigt snälla, flitiga och gudfruktiga, så skulle vår pappa, som nu är i himmelen, till nyårsaftonen sända oss ett bud med vackra julkakor och nya kläder? Nu är det ju nyårsaftou, men ännu har icke det budet kommit ifrån pappa, och vi hafva dock verkligen varit snälla och flitiga, samlat qvistar och passat på huset, medan du var på arbete, och vi hafva äfven läst vårt "Fader vår" både morgnar och aftnar, eller huru, mamma? — Jo, det ha'n J visst, mina snälla barn, sade den arma modren, hvars förhoppning att genom ansträngande arbete kunna anskaffa dem den utlofvade nyårs-gåfvan hade felslagit; J ha'n visst varit både snälla och lydiga, men himmelsbudet har så många andra ställen att gå till i afton, och det till folk, som är mera än vi förtjent af dess gåfvor, att det kanhända icke hinner till oss; dock kommer det säkert, om icke i afton, så en annan gång, endast vi sätta vår lit och förhoppning till den gode Guden i himmelen. Ack, men du lofvade det dock, klagade de båda äldsta barnen, och de tvänne mindre skreko, under det modren ifrigt syssel-satte sig med sitt arbete, för att dölja sin rörelse. Der borta från sängen hördes den gamla far-

mod
att s
var
er de
ifrån
huru
J ick
gåfv
detta
gen
der
de a
än d
mod
bitte
af l
hon
ener
förs
händ
jag
älds
sysk
att r
händ
god
omk
då
Kor

modren, förmanande barnen: J bören skämmas att så plåga eder stackars moder, hon, som sträfvar och arbetar både natt och dag, för att skaffa er det nödvändigaste. Om Gud toge äfven henne ifrån eder, liksom han förut tagit eder fader: huru skulle det väl då gå med eder? Då fingern J icke ens hafregröt, ännu mindre sådana julgåfvor, som J nu begären. Barnen började, vid detta farmodrens allvarsamma tllltal att bitterligen gråta, ginge bort och kysste modrens händer och bådo henne om förlåtelse, utlofvande, att de aldrig hädanefter skulle önska något annat än det, som hon kunde gifva dem. Den goda modren omfamnade dem alla, under det hon gret bittra tårar oeh betraktade dem med blickar fulla af kärlek och medlidande. På en gång höjde hon upp hufvudet, liksom om hon fattat något energiskt beslut. Jag skall dock ännu en gång försöka, sade hon halfhögt för sig sjelf; — måhända kan jag ännu i afton skaffa er det, som jag lofvat eder, — du, Anna — sade hon till den äldsta flickan — passa väl på elden och på dina syskon, under det jag en liten stund går ut, för att uppsöka himmelsbudet! — hvem vet? — måhända har jag med mig tillbaka något riktigt godt åt eder. Hon fästade härvid en liten duk omkring hufvudet och var just i begrepp att gå, då farmodren ropade: Hvart går du, min dotter? Kom hit och lät mig först få tala med dig. Då

hon kommit fram till sängkanten, hviskade den gamla: Du ämnar dig upp till herregården. — Ja, svarade sonhustrun, hvart skulle jag väl eljest gå? Det finnes ju icke något annat bebodt hus på en half mil häromkring, men jag skall icke blifva länge borta. — Gå icke dit, fortfor den gamla, det tjenar till intet, — jag känner deras stenhjertan och jag vet dessutom, att de hysa hat till mig och de mina, allt sedan jag vid en sockenstämma, så att hela församlingen hörde det, förebrådde dem, för det de svekfullt beröfvat min aflidne man, deras släcting, hans rättmätiga arf. Gå därför icke! — kom ihåg, huru de förra gången hårdhertadt bortvisade dig och huru de bemötte oss, då din man, min son, vådligen omkom i deras tjenst, samt då du i din stora nöd och sorg bad dem om hjelp! Bättre är det att frysa och hungra, än att utsätta sig för en sådan förödmjukelse. Ack, svarade modren, hvilken förödmjukelse skulle jag icke vilja tåla, om jag blott derigenom kunde förskaffa dessa mina älskade små någon liten glädje! Dessutom var jag måhända för hättig, då jag sist var deruppe; jag vill godtgöra det nu, och det anar mig, att jag denna gångeu skall lyckas. Och härmed ilade hon ut ur hyddan. Derute i natten blåste den iskalla luften igenom den framskyndande qvinnans tunna kläder, snön knarrade under hennes fötter och hennes hår och kläder hlefvo hvita af

rimf
lätt
män
pet,
gläd
bevin
nära
henn
åter
hvar
och
vid
tjens
läck
got
upp
ste l
glän
stol
ning
för
till
för
ett
bad
frun
på
nu
och

rimfrost; men hon märkte det icke, utan sprang lätt som en hind, upp till herregården, hvars många fönster lyste med ett festligt sken. Hoppet, att kunna förskaffa sina små någon nyårsglädje, uppfyllde hennes hjerta med värma och bevingade hennes fötter. Först då hon kom helt nära herregården, sjönk hennes mod något och hennes steg saktades, men hon hemtade sig snart åter och klappade på dörren. Inkommen i köket, hvarest hon möttes af ett herrligt doft af bakade och stekta matvaror, såg hon husmodern, stående vid spiseln, hålla ett gruffigt väsen med dem af tjenstfolket, som voro sysselsatta att tillaga de läckra rätterna, men icke kunde göra henne något till pass. Genom eu öppen dörr till ett rikt upplyst rum sågs aftonbordet dukadt med den finaste linneduk, på hvilken var plaseradt en mängd glänsande silfver. Derinne satt uti en stor ländstol den rike ägaren, räknande en mängd penningar och genomseende sina räkenskapsböcker för året. Den fattiga enkan skred långsamt fram till den höga, eldröna frun vid spiseln, neg djupt för henne och framförde ödmjukt sin anhållan om ett lån af något julbröd till aftonen, hvilket hon bad att få återbetala med arbete. Men den vreda frun svarade henne icke, utan fortfor i sitt oräl på pigorna samt ropade slutligen in till mannen: nu är tiggerskan der nere från torpet här igen och tigger, kom du ut och gif henne besked, ty

jag kan icke vända ögonen från de fördömda pigorna, emedan de eljest bränna upp steken för mig. Den gamla herrn i ländstolen uppstod då brummande och gick ut i köket. Hans bistra anletsdrag och vredgade miner lofvade intet godt, men enkan förnyade dock med darrande röst till honom sin bön, hvilken hon framställde i de mest bevekande ordalag, ömtalande, att hon under hela jultiden icke haft något att gifva sina små barn och försäkrade under tårar, att hon skulle vara på det högsta tacksam för ett litet förskott på hennes arbetslön. Men den rike herrn log hånande åt henne och sade: Nu viljen J tigga af oss och påtruga oss eder usla tacksamhet, sedan den gamla hexan, er moder, i hela församlingens närvaro kallat oss bedragare. Vill ni hafva förskott? Det är oförskämdt, då ni icke ännu kunnat betala afgiften för torpet, allt sedan er man bröt nacken af sig mellan mina timmerstokkar. Men nu skall det vara slut. Jag vill icke längre hysa eder förbannade släkt på min egendom. Åtta dagar efter nyår kommer annat folk att flytta till torpet och då skall stugan vara utrymd — hör ni! Och nu packa sig er väg härifrån! — Sedan den gamle, grymme mannen sagt detta, vände han sig om och ämnade åter gå in, men den förtviflade enkan qvarhöll honom bedjande; och oaktadt hennes blod kokade af förtretelse och sårad stolthet, ingaf dock tanken på

hennes barn nog styrka att kunna undertrycka sin rättmätiga harm och att ännu en gång förnya sin bön om barmhertighet. Men han stötte henne med hårdhet ifrån sig och röt till henne: Packa dig hädan! Här är icke något hem för kringstrykande tiggarpack. Om ock en engel från himmelen komme hit i afton och tiggde, så skulle han dock intet få. — Härmed gick han in och smällde dörren igen efter sig. Den staccars olyckliga enkan stod der ett par ögonblick såsom tillintetgjord, men hemtade sig snart åter, för att göra det sista försöket. — Hon vände sig nemligen åter till frun vid spiseln. Denna var dock en qvinna, liksom hon sjelf; måhända kunde hon bevekas. Hon nedföll för henne gråtande och bad så innerligt om att få ett enda litet julbröd hem med sig till sina små, väntande barn. Men den rika fruns hjerta kände icke något medlidande för barn, eller måhända hatade hon andras, derföre, att hon sjelf icke ägde några, ty hon nekade hårdnackadt den fattiga modren att gifva henne ett enda bröd och hotade henne slutligen med de orden: Hörde ni icke, hvad min mause, så skall jag säga eder, att om ni icke går härifrån med godo, skall jag låta pigorna kasta eder utför trappan! — Allt hopp var nu ute. Förgäfves hade hon tömt förödmjukelsens kalk till botten, men hon knotade dock icke. Tyst och nästan vanmäktig vacklade hon mot dörren, och

då hon kommit ut, såg hon på en hylla, tätt bredvid sig, en mängd färska hvetebröd, som doftade så ljufligt. Ett enda ögonblick uppstod den tanken hos henne: om du af allt detta öfverflöd toge blott en enda kaka med dig hem till dina små, hungrande barn — vore det väl synd? Och den onde frestaren hviskade till henne: tag blott, ingen ser dig! — Men hon tog dock icke något, utan gick derifrån lika tomhändt, som hon kommit dit. Hon hade icke hunnit längre än några få steg ifrån dörren, förrän det åter klappade på denna, och en gammal, krokryggig man inträdde, stödd på en lång staf och insvept i en trasig kappa, samt bärande en säck på axeln och en vid hatt på hufvudet. Istappar hängde i hans långa, gråa skägg, och han skakades af köld, då han närmade sig spiseln och bad frun om litet qvällsmat och ett nattläger. Han sade sig hafva vandrat långt i dag och haft intet att äta, — att han var nästan förfrusen och att hans gamla ben icke ville bära honom längre. Då förnyades samma uppträde, som det med enkan. I afton äro också alla tiggare ute, sade den rika frun och kallade på mannen, hvilken utkom och med hånande ord bortvisande den gamle, sägande att der ej fanns något herberge för kringstrykande zigenare, men att der nedom backen bodde en tiggarefamilj, dit han kunde begifva sig. — Den gamle tackade för anvisningen och gick. Men då han kom till

dör
att
Han
till
flad
hota
nen
säg
inn
dina
lika
bor
mer
var
serv
och
är
ske
vid
ty
rep
väs
till
till
ord
utan
en
hon

dörren, vände han sig om och ställde sig så rak, att han blef mycket högre än en vanlig människa. Hans ögon syntes underbart glänsa nedom den tillbakaslagne hatten och hans långa, gråa hår fladdrade för den kalla nattvinden, under det han hotande framsträckte sin staf mot den rike mannen derinne och yttrade till honom: Sannerligen säger jag dig, hårdhertade människa, att ännu innan detta året lupit till ända, skall du och de dina vandra härifrån ut i nattens mörker och köld, lika husvilla som dem, du i afton obarmhertigt bortvisat! — Och dermed var han försvunnen; men den rike mannen, som satt derinne i det varma praktfulla rummet, vid den öfverflödigt serverade aftonmåltiden, hånskrattade åt hotelsen och sade: Husvill, innan året är slut? — och nu är klockan tio på nyårsafton! — det måste då ske förb—dt snart! — och han hånskrattade dervid ännu mera. Men hans hustru förskräcktes, ty hon hörde tydligt, att mannens hånskratt upprepades af liksom i luften kringsväfvande andeväsenden.

Emellertid hade den fattiga enkan kommit tillbaka till sin koja, som ännu endast åtta dagar till skulle vara hennes; men hon talade icke ett ord om, hvad som händt henne på herregården, utan sade endast till barnen, hvilka, intagna af en glad väntan, hjertligen välkomnade henne, att hon icke funnit den hon sökte, men att han nog

snart skulle komma till dem. De stackars små drogo mången suck, men klagade dock icke, utan satte sig stilla omkring det nakna furbordet, på hvilket modren framställde deras torftiga aftonmåltid, hvarefter hon sjelf plaserade sig vid ändan af bordet, med den lilla yngsta dottern på sitt knä, tyst och blek, under det den ena tåren efter den andra banade sig väg ned på hennes kinder. Men farmodren der borta i sängen hördes knotande yttra: Jag sade ju detta! — liksom hon vetat alltsammans, fastän enkan ännu icke omtalat för henne något af det, som passerat. Sedan lilla Anna läst bordsbönen, började den arma familjen sin torftiga måltid. Men de hade icke spiset länge, innan de hörde en gåendes steg knarra utanför i snön och kort derefter att någon vidrörde dörrklinkan. — Ack, det är han, det är himmelsbudet! ropade alla barnen, sprungo upp och klappade af glädje i händerna. Modren bléf något förskräckt, men bjöd dock den utanföre klappande komma in. Dörren öppnades nu och samme gamle, trasige tiggare, som nyss blifvit bortvisad från herregården, inträdde, darrande af köld och bedjande i Guds namn om litet mat och ett nattläger. Alla emottogo honom vänligt och modren sade: Vi vilja gerna dela med oss af det ringa, och torftiga, som vi hafva. Stig fram och tag plats. Detta är ingen natt att vara ute i för gammalt folk, som ni. — Den gamle

manne
vänlig
hans
get så
derbar
blefvo
omkri
knäu
under
tonens
ligen
stigt
dem a
yra a
bude
stilla
blef s
glädje
fallit
satt
henne
ken,
med
nu s
nen a
sta o
med
Och
hopp

mannen var nu mera icke vred, utan mild och vänlig; och då han hade aftagit sin hatt, var hans skalliga hufvud med det långa, gråa skägget så vördnadsbjudande och hans ögon så underbart milda och kärleksfulla, att barnen straxt blefvo förtroliga med honom och samlade sig omkring honom. Han lyfte dem upp på sina knä och lekte med dem, samt berättade för dem underbara sagor, så att de alldeles bortglömde aftonens sorger och felslagna förhoppningar. Slutligen framtog han ur sin säck mångahanda konstigt utskurna småsaker, hvilka han skänkte åt dem att leka med, hvaröfver de blefvo nästan yra af glädje och sade, att det väntade himmelsbudet ändå kommit till dem i afton. Modren satt stilla och såg vemodigt leende på sina barn, och det blef slutligen äfven hennes tur att få tröst och glädje, sedan det ena efter det andra af barnen fallit i sömn. Hon hade framtagit sin Bibel och satt sig att läsa; ty hvila kunde hon icke, och hennes tårar nedföllu ymnigt på den heliga Boken, framkallade af oro öfver, huru det skulle gå med dem på det nya året, hvars första timma nu snart skulle slå. Då började den gamle mannen att med ett mildt och vänligt deltagande trösta och uppmuntra henne, så att hon småningom meddelade honom sina bekymmer och farhågor. Och se, den gamle mannens tröstande och förhoppningsgifvande tal om Den som dräger en

faderlig försorg om alla sina skapade varelser, ingjöt åter hoppets värma i hennes bröst, och hon kunde intet annat än tro den underbare mannen, när han sade henne, att räddningens stund nu kom allt närmare. — Sålunda framflöt natten, tills just vid midnattstiden, plötsligen ett blodrödt sken syntes genom fönstret och ett aflägsset larm hördes. Enkan sprang upp förskräckt och såg den ståtliga herregården deruppe på backen på alla sidor omflammad af lågor. De ofantliga eldmassorna gåtvo åt hela himlahalvvet och den kringliggande snöbetäckta nejden en hemsk och förfärande glans. — Gud, bevare de arma människorna! De blifva innebrända — utropade enkan och ville ila dit, för att hjälpa och rädda dem; men den gamle mannen höll henne tillbaka och sade med befallande stämma: Blif hemma, här kan du bättre hjälpa; ty du får snart hjälpbehöfvande gäster. — Och knappt hade han hunnit säga detta, förrän ett ömkansvärdt skådespel visade sig för hennes blickar. Herregårdens pigor och drängar kommo nemligen dels bärande, dels släpande den rike mannen och hans fru, hvilka skreko och jämrade sig, ty de voro nästan förbrända, emedan de blifvit i sista ögonblicket ryckte ur sina af lågor nästan otillgängliga sängar. De blefvo inburne i hyddan, den enda bönning, som fanns på långt afstånd, och den af dem misshandlade enkan emottog dem vänligt;

gifvande dem all den hjelp och lindring, som hon möjligen kunde åstadkomma, och hon tog till och med sina barns sängtäcken, för att deri insvepa de olyckliga. De fortforo med sin jämmer och beklagade sig öfver förlusten af alla sina ägodelar, som nu höllo på att förvandlas till aska. Då höjde den gamle åter sin stämma och sade: J bören foga eder i edert öde, ty J hafven sjelfve vållat det och rättvisligen förtjent det. — Vid dessa ord upprusade den halfförbrände mannen och ropade: Gripen honom! det är en mordbrännare! det är han, som tändt eld på min egendom. Men se, den gamle reste sig härvid långsamt upp och stod der såsom en underbar jättestalt. Hans trasiga kappa förvandlade sig till en lång, silfverglänsande omklädnad och kring hans vördnadsbjudande hufvud strålade en bländande ljuskrans. — Du gamle syndare, sade han med en sträng, men dock mild röst, hvars rena och ljufva klarhet hördes öfverljuda jämret och brandlarmet. Du gamle syndare, det är ditt eget förhärdade, helvetiskt brinnande inre, som tändt eld på din egendom, hvilken du icke förstod att begagna. Änuu är dock icke nådens dörr för dig tillsluten; men det skall du veta, att om du icke använder dina öfrigblifna medel och lefnadsdagar att vara välgörande mot denna enka och hennes barn, som du skändligen misshandlat, så skall din eländiga själ komma att i all

evighet brinna uti samma vilda lågor, som nu förtär dina jordiska ägodelar, hvilka du hittills älskat högre än din egen själ! — Alla hade under en ytterlig förfäran öfver denna åsyn och detta tal nedfallit till jorden, och då de åter upplyste sina ögon, var den underbare jätte-gestalten försvunnen. Men i samma ögonblick hade den hårda skorpan brustit omkring den rike mannens och hans hustrus hjertan och de gräto begge. Den rika frun omfamnade den fattige enkans barn, sägande, att äfven hon nu ändtligen fått något att lefva för; och hennes man gick bort till den gamla farmodren, tog hennes hand i sin och sade: Förlåt mig, gamla Bertha! din mans arf skall öfvergå till dina barnabarn. Jag har derigenom räddat min själ, och hvad jag har kvar af jordiska ägodelar — det skall vara edert. — Men den gamle, underbare mannen har ingen sedermera hvarken sett eller hört; och ännu i dag vet folket der på orten att omtala den engel, som Gud sände att straffa de obarmhertiga och med rikliga välsignelser belöna de barmhertiga-

Slut.

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

